

ÇOCUK HAKLARI EKSENİNDE KORUYUCU AİLELİK: HAKLAR BELGESİ

ANKARA, 2024

"Bu yayın, Sivil Toplum için Destek Vakfı koordinasyonunda Merve Üretmen, KRM Yönetim Danışmanlık ve Turkey Mozaik Foundation işbirliğiyle hayata geçirilen Koruyucu Aile Fonu desteğiyle hazırlanmıştır. İçeriğinden yalnızca Hayat Sende Gençlik Akademisi Derneği sorumlu olup, herhangi bir şekilde destekçi kurumların görüşlerini yansıtmamaktadır."

İçindekiler

Yönetici Özeti	1
Çocuk Hakları Ekseninde Koruyucu Ailelik: Haklar Belgesi	4
1. Güvenli ve Sağlıklı Yaşam Hakkı	4
2. Ayrımcılığa Uğramama ve Saygı Görme Hakkı	4
3. Eğitime ve Sosyal Faaliyetlere Erişim Hakkı	4
4. Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkı	5
5. Psikososyal Hizmetlere Erişim Hakkı	5
6. Psikoterapi Hizmetlerine Erişim Hakkı	5
7. Kamu Hizmetlerine Erişim Hakkı	6
8. Adalete Erişim Hakkı	6
9. Bilgi Edinme Hakkı	6
10. Katılım Hakkı	7
11. Şikayet ve Bildirimde Bulunma Hakkı	7
12. En İyi Bakıma Erişme Hakkı	8
13. Nitelikli Profesyonellerden Hizmet Alma Hakkı	9
14. Biyolojik Aile ile İletişim ve Ziyaret Hakkı	9
15. Koruyucu Aile ile İletişim ve Ziyaret Hakkı	10
16. Mahremiyet ve Gizlilik Hakkı	11
17. Biyolojik Aile Yanına Döndürülme Sürecinde Desteklenme Hakkı	11
18. Yabancı Uyruklu Çocuklar için Eşit Muamele Hakkı	12
19. Özel İhtiyaç Sahibi Çocuklar için Desteklenme Hakkı	12
20. Maddi Olarak Desteklenme Hakkı	13
İmzacı Kuruluşlar.....	14

Yönetici Özeti

Çocuk Hakları Ekseninde Koruyucu Ailelik: Haklar Belgesi; koruyucu aile yanında hayata hazırlanan çocukların ve koruyucu ailelerin ihtiyaçlarına karşılık sahip olması gereken hakları ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Belgede koruyucu aile yanındaki çocukların ve koruyucu ailelerin yanında biyolojik ailelerin haklarına da yer verilmiştir. Koruyucu ailelik modelinin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesinde yalnızca çocukların haklarını belirlemenin yeterli olmayacağı, sistemi bir bütün halinde ele alarak koruyucu ailelerin haklarını belirlemenin de çok önemli olduğu değerlendirilmiştir.

Belgede belirtilen her hak doğrudan ya da dolaylı olarak koruyucu aile yanında hayata hazırlanan çocukların gelişimini desteklemeye hizmet etmektedir. Haklar Belgesi'ni okurken içerisinde yer alan hakların bir kısmının ulusal ve uluslararası mevzuat vesilesiyle kanunlaştığını bir kısmının ise henüz kanunlaşmadığını ancak en kısa sürede kanunlaşması talebi ile belgeye eklendiğini akılda bulundurmamak gerekmektedir. Kanunlaşan haklarla ilgili ise hakkın kullanımına ilişkin detaylandırmanın yapılması ve mevzuatın buna göre güncellenmesi talep edilmektedir.

Bu belge koruyucu aile yanında yetişen gençler, koruyucu aileler ve sosyal hizmet uzmanları ile gerçekleştirilen saha araştırması sonuçlarına, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye dayanılarak hazırlanmıştır. Belge hazırlanırken koruyucu aile yanında yetişen gençler, koruyucu aileler, sosyal hizmet uzmanları, avukatlar, sivil toplum kuruluşları ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından görüş alınmıştır.

Haklar Belgesi'nde talep edilen haklar kısaca şu şekildedir:

Güvenli ve Sağlıklı Yaşam Hakkı

Çocukların güvenli, sağlıklı, sevgi dolu ve rahat bir ortamda yaşama hakkı vardır. Bu ortamda çocuk, zararlardan korunmalı, mahremiyete sahip olmalı ve saygı görmelidir.

Ayrımcılığa Uğramama ve Saygı Görme Hakkı

Koruyucu aile bakımındaki çocuklar, koruyucu aileler ve biyolojik aileler din, dil, ırk, renk, cinsiyet, medeni durum, ulusal köken, yaş veya fiziksel engel temelinde ayrımcılığa uğramamalı, saygı ve itibar görmelidir.

Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkı

Çocuklar, ihtiyaç duydukları sağlık hizmetlerine ivedi ve ücretsiz olarak erişme hakkına sahiptir.

Psikososyal ve Psikoterapi Hizmetlerine Erişim Hakkı

Çocuklar ve koruyucu aileler, nitelikli psikososyal ve psikoterapi hizmetlerine erişebilmelidir. Bu hizmetler biyolojik aileye dönüş sürecinde biyolojik aile de dahil edilerek devam etmelidir.

Kamu Hizmetlerine Erişim Hakkı

Çocuklar koruyucu aile yanında oldukları süre içinde kamu hizmetlerine erişiminde engel yaşamamalıdır.

Adalete Erişim Hakkı

Çocuklar adalete erişim ve adli yardım hakkına sahiptir. Koruyucu aileler de koruyucu ailelikle ilgili hukuki süreçlerde itiraz edebilmelidir.

Bilgi Edinme Hakkı

Çocuklar, koruyucu aile bakımına ilişkin süreçleri bilme hakkına sahiptir. Koruyucu aileler ve biyolojik aileler de çocukla ilgili çocuğun üstün yararını zedelemeyecek gerekli bilgilere erişebilmelidir.

Katılım Hakkı

Çocuklar, yaşlarına uygun olarak mahkeme süreçlerine ve bakım hizmeti kararlarına katılma hakkına sahiptir.

Şikayet ve Bildirimde Bulunma Hakkı

Çocuklar, koruyucu aileler ve biyolojik aileler, hizmetlerle ilgili şikayet ve bildirimde bulunabilmelidir.

En İyi Bakıma Erişme Hakkı

Çocukların en iyi bakıma erişmesi için koruyucu aileler ve biyolojik aileler eğitim ve rehberlik hizmetlerinden yararlandırılmalıdır.

Nitelikli Profesyonellerden Hizmet Alma Hakkı

Çocuklar ve aileler, nitelikli meslek elemanlarından hizmet alma hakkına sahiptir.

Biyolojik Aile ile İletişim ve Ziyaret Hakkı

Çocuklar, biyolojik aileleriyle düzenli olarak iletişim kurma ve onları ziyaret etme hakkına sahiptir.

Koruyucu Aile ile İletişim ve Ziyaret Hakkı

Çocuklar, kuruluş bakımına döndürüldükten ve/veya biyolojik aile yanına döndürüldükten sonra koruyucu aileleriyle iletişim kurabilmeli ve onları ziyaret edebilmelidir.

Mahremiyet ve Gizlilik Hakkı

Çocukların kişisel mahremiyetleri korunmalı, biyolojik ve koruyucu ailelerle ilgili bilgiler aileler arasında gizli tutulmalıdır.

Biyolojik Aile Yanına Döndürülme Sürecinde Desteklenme Hakkı

Çocukların biyolojik aileye dönüş sürecinde çocuklar, koruyucu aileler ve biyolojik aileler desteklenmelidir.

Yabancı Uyruklu Çocuklar için Eşit Muamele Hakkı

Koruyucu aile yanındaki yabancı uyruklu çocuklar, Türk çocuklarıyla eşit haklara sahiptir.

Özel İhtiyaç Sahibi Çocuklar için Desteklenme Hakkı

Koruyucu aile yanındaki özel ihtiyaç sahibi çocuklar, ihtiyaç duydukları tüm hizmetlerden ücretsiz ve ihtiyaçlarına karşılık ek desteklerden yararlanmalıdır.

Maddi Olarak Desteklenme Hakkı

Koruyucu ailelere çocuk için verilen ödenek çocuğun beslenme, barınma, eğitim ve sağlık ihtiyaçları da dahil olmak üzere çocuğun tüm gelişimsel ihtiyaçlarını ve acil/beklenmedik durumları kapsamalıdır.

Çocuk Hakları Ekseninde Koruyucu Ailelik: Haklar Belgesi

1. Güvenli ve Sağlıklı Yaşam Hakkı

Çocukların güvenli, sağlıklı, sevgi dolu ve rahat bir ortamda yaşama hakkı vardır. Bu ortam, çocuğun zarardan makul ölçüde korunabileceği, kişisel ihtiyaçları için uygun mahremiyete sahip olabileceği, çocuğa saygıyla davranılacağı bir aile ortamı olmalıdır.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 6

2. Ayrımcılığa Uğramama ve Saygı Görme Hakkı

Koruyucu aile yanındaki çocuklar, biyolojik aileler ve mevzuat çerçevesinde koruyucu aile olma şartlarını taşıyan kişiler, din, dil, ırk, renk, cinsiyet, medeni durum, ulusal köken, yaş veya fiziksel engel temelinde ayrımcılığa uğramama hakkına sahiptir. Bu konuda ayrımcılığa yol açan kişi ve kuruluşlar hakkında ilgili yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.

Koruyucu aile bakımındaki çocuklar, koruyucu aileler ve biyolojik aileler, itibar, saygı ve güvenle muamele görme hakkına sahiptir. Bu itibar, saygı ve güvenle muamele görme hakkı çok yönlüdür;

- 1.Devletin ilgili kurumları ve personeli tarafından
- 2.Toplumun tüm fertleri tarafından

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 2- Madde 14 - Madde 16

3. Eğitime ve Sosyal Faaliyetlere Erişim Hakkı

Çocukların yaşlarına ve bireysel ihtiyaçlarına uygun potansiyellerini geliştirecek bir eğitim alma hakkı vardır. Çocuklar, mümkün olduğunca mevcut okullarında kalmaya devam etmelidir. Çocuklar, yaşlarına ve bireysel ihtiyaçlarına uygun sosyal ve müfredat dışı faaliyetlere katılma hakkına sahiptir. Bu faaliyetler, çocuğun sosyal ve duygusal gelişimine katkıda bulunmalıdır.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 27 - Madde 31

4. Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkı

Çocuğun ihtiyaç duyduğu tüm sağlık hizmetlere ivedi ve ücretsiz olarak erişme hakkı vardır. Bu hizmetler çocuğun yaşına ve bireysel ihtiyaçlarına uygun olmalıdır.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 24

5. Psikososyal Hizmetlere Erişim Hakkı

Koruyucu aile bakımındaki çocuklara ve koruyucu ailelere nitelikli psikososyal hizmetler sosyal hizmet uzmanı ve psikolog tarafından sağlanmalıdır. Bu hizmetler koruyucu aile yanındaki tüm çocuklar için erişilebilir olmalıdır.

Çocuğun biyolojik aileye döndürülmesi öncesinde ve sonrasında çocuk, biyolojik aile ve koruyucu aile psikososyal hizmetlerinden düzenli olarak yararlanma hakkına sahiptir. Koruyucu aileler için çocuğun biyolojik aile ya da kuruluş bakımına döndürülmesi sonrasında da psikososyal hizmetleri alması sağlanmalıdır.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 24 - Madde 27

6. Psikoterapi Hizmetlerine Erişim Hakkı

Koruyucu aile bakımındaki çocukların ve koruyucu ailelerin nitelikli psikoterapi hizmetlerine erişimi sağlanmalıdır. Psikoterapi desteği psikoterapi eğitimi almış psikiyatrist ve psikologlar tarafından verilmelidir. Ücretsiz hizmetlere erişim kolaylaştırılmalı, ücretsiz hizmetlerin yeterli gelmediği durumda başvuru ücretli hizmetler devlet tarafından karşılanmalıdır.

Çocuğun biyolojik aileye döndürülmesi öncesinde ve sonrasında çocuk, biyolojik aile ve koruyucu aile psikoterapi hizmetlerinden düzenli olarak yararlanma hakkına sahiptir. Koruyucu aileler için çocuğun biyolojik aile ya da kuruluş bakımına döndürülmesi sonrasında da psikoterapi hizmetleri alması sağlanmalıdır.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 24 - Madde 27

7. Kamu Hizmetlerine Erişim Hakkı

Koruyucu aile yanındaki çocuğun kamu hizmetlerine erişimde güçlük yaşamaması sağlanmalıdır. Bu çerçevede kamu kuruluşlarının koruyucu ailelik hizmetine dost kuruluşlar haline getirilmesine dair düzenlemeler yapılmalıdır. Özellikle koruyucu aileden ve çocuktan istenen sağlık raporları için hastanelerde sağlık raporu süreçleri, okula kayıt süreçleri, e-Okul ve e-Nabız erişim süreçlerinde kolaylaştırıcı uygulamalar geliştirilmelidir.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 27

8. Adalete Erişim Hakkı

Çocuklar için hak arama özgürlüğü kapsamında bir engel oluşmaması, adalete erişim ve adli yardımın maddi külfet oluşturmamasına özen gösterilir. Barodan ücretsiz bir avukatın görevlendirilmesi sağlanır.

Çocuk hakkında hukuksal statüsünü etkileyecek işlemlerde, çocuğun dava süreçlerine katılım ve temsiliyet hakkı korunmalıdır.

Koruyucu aileler, çocuğun yüksek yararı doğrultusunda belirli durumlarda (çocuğun biyolojik aile yanına döndürülmesi, koruyucu ailelik sürecinin sonlandırılması vb.) mahkeme kararlarına itiraz etme hakkına sahip olmalıdır. Mahkeme devam ettiği sürece ve itiraz hakkı sonuçlanana kadar çocuğun üstün yararını korumak koşuluyla çocuk koruyucu aile bakımında kalmaya devam etmelidir. Bu hak, çocuğun çıkarlarının korunmasını sağlar.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 12 - Madde 19

9. Bilgi Edinme Hakkı

Çocuklar, neden koruyucu aile bakımında olduklarını, ailelerine ve kardeşlerine ne olacağını, kendisi ile ilgili gelişecek süreci ve vaka planlarını bilme hakkına sahiptir. Çocukların yaşına ve gelişimine uygun olarak, bu bilgilerin sağlanması gerekmektedir.

Çocuklar koruyucu aile sürecine dair ihtiyaç duydukları bilgiye erişebilir olmalıdır.

Hizmet sağlayıcı kurum çocukların bilgilendirme hakkını korumak ve geliştirmek için gerekli düzenlemeleri yapmalıdır.

Koruyucu aileler, çocukla yaşamaya başlamadan/çocuk yerleştirilmeden önce çocuğun fiziksel ve psikolojik sağlığı, eğitim ve diğer ihtiyaçları hakkında bilgileri alma hakkına sahiptir.

Koruyucu aileler, çocuğa bakım hizmeti verirken ve bakım hizmeti verme sürecine ışık tutabilecek geçmişe dair sahip olması gereken çocuğun üstün yararını korumak koşuluyla tüm bilgilere erişebilir olmalıdır.

Biyolojik aileler ilgili kanun çerçevesinde ve çocuğun üstün yararını gözetmek koşuluyla çocuğun bakım sürecindeki durumuyla ilgili bilgi alma hakkına sahiptir.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 13 - Madde 25
İlgili Kanun: Çocuk Koruma Kanunu

10. Katılım Hakkı

Çocukların yaşına uygun olarak mahkeme duruşmalarına katılma ve hakimle konuşma hakkı vardır.

Çocukların bakım hizmeti hakkında görüş bildirme hakkı vardır. Hizmetin sunulduğu şekli çocuklarla belirlenmelidir.

Çocuğun bakım sürecinde yerleştirme ve hizmet planlarının geliştirilmesine katılma hakkı bulunmaktadır.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 12- Madde 13- Madde 25

11. Şikâyet ve Bildirimde Bulunma Hakkı

Koruyucu aile bakımındaki çocuklar, koruyucu aileler ve biyolojik aileler, kurumdan aldıkları hizmete ilişkin şikâyet ve bildirimde bulunma ve şikâyet etmekten kaynaklı süreçlerini etkileyecek herhangi bir yaptırıma uğramamak için korunma hakkına sahiptir. Şikâyet ve bildirimle ilgili mekanizmaların kurulmasından Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı sorumludur.

Şikayeti yapan taraf, yaptığı şikayet ve bildirimle ilişkin yazılı olarak bilgilendirilme hakkına sahiptir. Koruyucu aileler ve biyolojik aileler, aleyhlerine yapılan bildirimlere istinaden inceleme geçirdilerse inceleme sonuçlarına ilişkin yazılı olarak bilgilendirilme hakkına sahiptir. Koruyucu ailelerin mahkemenin veya Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının çocukla ilgili verdiği kararlardan çocuğun üstün yararını sağlamak koşuluyla haberdar olma hakkı vardır.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 12

12. En İyi Bakıma Erişme Hakkı

Çocuğun koruma ve bakım altında bulunduğu sürede en iyi bakıma erişmesi için koruyucu aileler, süreklilik arz edecek şekilde eğitim hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptir. Eğitimler, koruyucu ailelerin bakım hizmeti verirken duyduğu ihtiyacı gidermeye, bakım verilen çocukların yaş grubu ve gelişim özelliklerine yönelik olmalıdır.

Koruyucu aile hizmetine esas teşkil edecek eğitimler , kişinin koruyucu aile olmaya uygun görüldüğü; ancak henüz çocuğa bakım sunmaya başlamadığı dönemden itibaren -resmi olarak koruyucu aile olmadan önceki dönemde-verilmelidir.

Koruyucu aile, çocuğun günlük yaşamı için karar verme yetkisine sahiptir. Bu, çocuğun sağlığı, eğitimi, seyahati, sosyal faaliyetleri ve diğer günlük ihtiyaçları hakkında karar verme ve bunları yönlendirme yetkisini de içerir. Çocuğun günlük hayatını etkileyen kararlarda koruyucu ailenin karar verme hakkı tanımlanmalıdır. Çocuğun gelişimine uygun davranış modelleri oluşturabilmesi için uygun ebeveyn bakımı alması, günlük yaşam rutinlerine sahip olabilmesi için koruyucu ailesi tarafından yönlendirilme, olumlu davranış geliştirme için desteklenme hakkı vardır. Çocuklara karşı fiziksel ceza, taciz veya makul olmayan kısıtlamalar kabul edilemez. Koruyucu ailenin disiplin yetkisinin kötüye kullanmaması ve çocuğa yönelik kötü muamelenin önlenmesi için gerekli tedbirler alınmalı ve yaptırımlar belirlenmelidir.

Biyolojik ailenin çocukla kurduğu ilişkide koruyucu ailenin çocuk ile oluşturduğu günlük yaşam rutinin etkilenmemesi için ilgili meslek elemanları gerekli önlemleri almalıdır

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 5- Madde 14- Madde 18- Madde 19

13. Nitelikli Profesyonellerden Hizmet Alma Hakkı

Çocuklara, koruyucu ailelere ve biyolojik ailelere deneyimli ve yeterli donanıma sahip olan sosyal hizmet lisans mezunu, psikoloji lisans mezunu, rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans mezunu ve çocuk gelişimi lisans mezunu meslek elemanları lisans eğitimlerinde aldıkları eğitim doğrultusunda hizmet vermelidir.

Psikoloji lisans bölümü mezunları psikolojik ve psikososyal destek sunulması alanında; sosyal hizmet lisans bölümü mezunları vaka yönetimi, danışmanlık ve sosyal inceleme raporlarının hazırlanması alanında; rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları çocuğun eğitim hayatına uyumu ve rehberlik alanında; çocuk gelişim lisans bölümü mezunları çocuğun gelişimsel özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun alanda mesleki çalışma yürütmelidir. Bununla birlikte 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan meslek grupları multidisipliner yaklaşımlar çerçevesinde iş birliği içinde çocuk yararına mesleki çalışmalar yürütmelidir.

Koruyucu aile ve çocuğa destek sunan meslek elemanlarının çocuğun gelişimini, süreçlerini ve ihtiyaçlarını düzenli ve sürekli takip etmesi gerektiği göz önünde bulundurularak koruyucu aile ve çocukla çalışan meslek elemanları zaruri olmadığı sürece değişmemelidir.

Çocukların koruyucu aile yanında takibinden sorumlu meslek elemanları çocuk ve koruyucu aile ziyaretlerini düzenli olarak gerçekleştirme adına çaba göstermeli, aileyi ve çocuğu tanımalı, çocuğun gelişimini ve rutinlerini düzenli bir şekilde takip etmelidir.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 3

14. Biyolojik Aile ile İletişim ve Ziyaret Hakkı

Çocukların biyolojik aileleriyle ve kardeşleriyle düzenli olarak iletişim kurma ve onları ziyaret etme hakkı vardır. Bu hak, çocuğun kimlik gelişimi ve aidiyet duygusunun korunması açısından önemlidir.

Çocukların biyolojik aile ile görüşmek istememesi durumunda görüşmek istememe sebebi ilgili meslek elemanı ve komisyon tarafından değerlendirilmeli ve biyolojik aile ile görüşmenin çocuğun fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimine zarar vereceği tespit edilirse çocuğun biyolojik aileyle görüşmesi veya görüşmemesinin çocuğun yararına düzenlenmesi için gerekli planlamalar ilgili birim personeli tarafından yapılmalıdır.

Öte yandan çocuğun biyolojik aileyle görüşmesinin çocuğu örselememesi ve koruyucu ailesiyle ilişkisini etkilememesi için gerekli tedbirler alınmalı ve mesleki müdahaleler meslek elemanları tarafından gerçekleştirilmelidir.

Bu süreçte biyolojik ailenin ihtiyaç duyması halinde, ortaya çıkan ekstra koşullardan (yolculuk vb.) kaynaklı ulaşım, konaklama ve yeme-içme gibi ihtiyaçları için kurum tarafında bir bütçe ayrılmalı ve kurumun bütçe imkanları çerçevesinde desteklenmelidir.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 9

15. Koruyucu Aile ile İletişim ve Ziyaret Hakkı

Çocukların kuruluş bakımına ve/veya biyolojik aile yanına döndürülmesinden sonra koruyucu aileleriyle ve koruyucu ailedeki kardeşleriyle düzenli olarak iletişim kurma ve onları ziyaret etme hakkı vardır. Bu hak, çocuğun beraber yaşadığı insanlardan ayrılması sonrası psikososyal iyilik halinin korunması, kimlik gelişimi ve aidiyet duygusunun korunması açısından önemlidir. Aralarında bir bağ ve kişisel ilişki gelişen çocuk ve koruyucu ailenin iletişimde kalması çocuğun üstün yararını korumak açısından önemlidir.

Bu süreçte koruyucu ailenin ihtiyaç duyması halinde, ortaya çıkan ekstra koşullardan (yolculuk vb.) kaynaklı ulaşım, konaklama ve yeme-içme gibi ihtiyaçları için kurum tarafında bir bütçe ayrılmalı ve kurumun bütçe imkanları çerçevesinde desteklenmelidir.

Kişisel ilişki tesisine rağmen, çocukla düzenli ve sağlıklı bir ilişki sürdürmeyen koruyucu ailelerin bu hakkı kısıtlanabilmeli, çocuğun gelişimine zarar verecek ilişki tesisi kararlarına itiraz edilebilmelidir.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 5 - Madde 20

16. Mahremiyet ve Gizlilik Hakkı

Çocukların kişisel ihtiyaçları için uygun mahremiyete sahip olma ve kişisel eşyalarının güvende olması hakkı vardır. Bu hak çerçevesinde biyolojik ve koruyucu aileler çocukların üstün yararını koruyacak şekilde davranmalıdır.

Koruyucu aileye ilişkin bütün bilgiler biyolojik aileye karşı gizli tutulmalıdır. Biyolojik ailelerin koruyucu ailelerin kişisel bilgilerine erişmelerinin kısıtlanması için ilgili önlemlerin alınması sağlanmalıdır. Alınan önlemlere rağmen koruyucu ailenin bilgilerine yasal olmayan yollarla erişen ve açığa çıkaran kişiler hakkında ilgili cezai yaptırım uygulanmalıdır.

Biyolojik aileye ilişkin KVKK'yı ihlal eden bütün bilgiler koruyucu aileye karşı gizli tutulmalıdır (Çocuğun yararı için geçmişi ile ilgili verilen anonimleştirilmiş veriler hariç). Koruyucu ailelerin biyolojik ailelerin kişisel bilgilerine erişmelerinin kısıtlanması için ilgili önlemlerin alınması sağlanmalıdır. Alınan önlemlere rağmen biyolojik ailenin bilgilerine yasal olmayan yollarla erişen ve açığa çıkaran kişiler hakkında ilgili cezai yaptırım uygulanmalıdır.

Koruyucu aileler, çocuk ve çocuğun biyolojik ailesi hakkında edindikleri kişisel bilgileri gizli tutma ve sadece belirli durumlarda üçüncü taraflara bilgi verme hakkına sahiptirler. Zaruri durumlarda paylaşılan bu bilgilerin ise 3. Kişi ve kurum tarafından paylaşımına açılmaması için gerekli tedbirler alınmalıdır.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 3 - Madde 5

17. Biyolojik Aile Yanına Döndürülme Sürecinde Desteklenme Hakkı

Biyolojik aileye döndürülme sürecinde çocuğun, koruyucu ailenin ve biyolojik ailenin hazırlanması için gerekli destekler verilmelidir.

Çocukların biyolojik aileye dönüşlerinde dönüşün zamana yayılması, dönüş için çocukla yaşına uygun bilgilerin paylaşılması, uyum süreci gerçekleştirilmesi, çocuğun rutinlerinin, eğitim, gelişim, yeme alışkanlıkları gibi bilgilerinin, önceki yaşamına dair eşya, kıyafet vb. gereçlerin (fikir beyan edebileceği yaştaysa fikri sorularak) koruyucu aile tarafından biyolojik aile tarafına aktarılması sağlanmalıdır. Koruyucu aile ve biyolojik ailenin psikolojik ve fiziksel güvenliği için aileler karşılaştırılmamalı bu süreç meslek elemanı tarafından yönetilmelidir.

Çocuğun biyolojik ailesi ile yaşama hakkının değerlendirilmesinde, koruyucu aile ile kurulan bağlanma durumu göz önünde bulundurularak, üstün yararı gözetilmek suretiyle karar verilmesi gerekmektedir.

Bu süreçte çocuğun iki aile arasında ikilemde kalmaması ve zarar görmemesi için ilgili tedbirler alınmalı ve mesleki uygulamalar gerçekleştirilmelidir.

Bürokratik süreçler, koruyucu ailelik hizmetini etkilemeyecek ve çocuğun üstün yararını gözetecek şekilde belirlenmelidir.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 12- Madde 13- Madde 25

18. Yabancı Uyruklu Çocuklar için Eşit Muamele Hakkı

Koruyucu aile yanında bakımı sağlanan yabancı uyruklu çocukların Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan çocuklar ile eşit haklara sahip olma, özel eğitim hizmetlerinden yararlanma, bakım ve koruma sonrasında istihdama erişimde desteklenme ve ilgili kanunda tanımlanan koşullara uygun olacak şekilde vatandaşlık süreçlerinin tamamlanması hakkı vardır.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 22

İlgili Kanun: Türk Vatandaşlığı Kanunu

19. Özel İhtiyaç Sahibi Çocuklar için Desteklenme Hakkı

Koruyucu aile yanında kalan özel ihtiyaç sahibi ve/veya bir engele sahip çocuğa ve koruyucu aileye özel ek destekler sağlanmalıdır. Koruyucu aileler, engele sahip çocuğa bakım hizmeti verirken ihtiyaç duyduğu tüm hizmetlerden ücretsiz bir şekilde yararlanmalıdır. Koruyucu ailenin ve çocuğun ihtiyaç duyması halinde çocuğun bakımının kısa süreli ve geçici olarak sağlanması için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bir geçici bakım modeli geliştirmelidir.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 23

20. Maddi Olarak Desteklenme Hakkı

Çocuğun ihtiyaçlarının karşılanması ve en iyi bakımı alması amacıyla koruyucu ailelere, çocuğun günlük yaşam masraflarını karşılamak üzere mali destek sağlanır. Bu destekler çocuğun beslenme, barınma, eğitim ve sağlık ihtiyaçları da dahil olmak üzere çocuğun tüm gelişimsel ihtiyaçlarını kapsamalıdır. Koruyucu ailedeki çocuğun gelişimsel özelliklerine (çocuğun yaşına ve engel durumuna) göre mali desteğin türü ve miktarı değişmelidir. Çocuğa yönelik mali destek çocuğun yüksek yararı göz önüne alınarak belirlenmelidir. Koruyucu ailelerde bakımı sürdürülen çocuklar için yapılan ödemeler ve çocuklara harçlık olarak verilen miktar günün koşulları ve çocukların değişen ihtiyaçları gözetilerek artırılmalıdır.

Doğal afet ve beklenmedik acil durumlarda (örneğin deprem, yangın, sel, iflas, hastalık, ebeveynlerden birinin ölümü) koruyucu aileler mali ve psikososyal desteğe ivedi olarak erişmelidir.

Dayanak: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 27

İmzacı Kuruluşlar

Bizim Çocuklar Gençlik Akademisi

Bursa Koruyucu Aile Derneği

Çanakkale Koruyucu Aile Derneği

Denizli Koruyucu Aile Derneği

El Ele Federasyonu

Hayat Sende Gençlik Akademisi Derneği

İstanbul Koruyucu Aile Derneği

İzmir Koruyucu Aile Derneği

Koruyucu Aileler Yardımlaşma ve Yaygınlaştırma Derneği

Samsun Koruyucu Aile Derneği

www.hayatsende.org

bilgi@hayatsende.org

0312 229 44 46

Korkutreis Mah. Necatibey Cad. 27/11 Çankaya/ANKARA